2.1. “Pedagoglarning kasbiy rivojlanishi va o‘zaro hamkorlik” moduli

2-mavzu. O‘z faoliyatini tahlil qilish va baholash – kasbiy rivojlanish asosi (2 soat amaliy mashg‘ulot)

Amaliy mashg‘ulotdan ko‘zlangan maqsad:

tinglovchilar o‘zini-o‘zi baholash faoliyati, o‘z faoliyatini baholash turlari va vositalari, o‘zining kuchli va kuchsiz tomonlarini aniqlashning samarali usul va vositalari haqida bilimlari mustahkamlanadi;

o‘z ustida ishlash rejasini ishlab chiqish, KRK va KRS tadbirlarida o‘zaro tajriba almashish: ta’rifi, xususiyatlarini topshiriqlar orqali izohlaydilar;

kichik guruhlarda ishlash natijasida maktabda jamoada ishlash, hamkasblar va o‘quvchilar ota-onalari bilan o‘zaro hamkorlik qilish ko‘nikmalari rivojlantiriladi.

Tinglovchilar faoliyatini tashkil qilish bo‘yicha yo‘l-yo‘riqlar

Mashg‘ulot kichik guruhlarda ishlash metodi yordamida tashkil qilinadi. Guruhlarga topshiriqlar beriladi.

Quyida keltirilgan nazariy materialni o‘rganib chiqing va quyidagi mavzular bo‘yicha guruh ishi tayyorlang va uni namoyish qiling.

1-guruh uchun topshiriq. O‘zingiz o‘tkazgan darslardan birini tanlang va uning samaradorligini tahlil qiling. Dars jarayonidagi asosiy qadamlarni va o‘quvchilarning javoblarini baholang.

- Dars maqsadi va uning o‘quvchilar tomonidan qabul qilinishi qanday bo‘ldi?
- Qaysi metodlar samarali bo‘ldi? Nima uchun?
- O‘quvchilarning faoliyatini qanday baholadingiz?
- O‘zingizning o‘qitish usulingizda qanday kamchiliklarni aniqladingiz va ularni qanday tuzatish mumkin?

2-guruh uchun topshiriq. O‘z faoliyatingizni tahlil qilib, o‘zingiz uchun malaka oshirish rejasini tuzing. Bu reja quyidagi punktlarni o‘z ichiga olishi kerak:

Qaysi sohalarda o‘z ustimda ishlashim kerakligini aniqlang.

Yangi pedagogik metodlarni qanday o‘rganish kerakligini yozing.

O‘quvchilar bilan samarali aloqani qanday mustahkamlash mumkinligini rejalashtiring.

Malaka oshirish kurslari, seminarlar yoki treninglarda qatnashish imkoniyatlarini aniqlang.

3-guruh uchun topshiriq. O‘qituvchilar guruhida pedagogik hamkorlikni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun qisqa va uzoq muddatli reja tuzing. Reja quyidagilarni o‘z ichiga olishi kerak:

- Qisqa muddatda o‘qituvchilar o‘rtasida qanday hamkorlikni boshlash mumkin (masalan, o‘quvchilarning bilimini baholash, dars samaradorligini o‘rganish)?
- Uzoq muddatli hamkorlikning maqsadlari va vazifalari qanday bo‘ladi?
- Hamkorlikni baholash va takomillashtirish uchun qanday mezonlar va vositalardan foydalaniladi?

4-guruh uchun topshiriq. O‘zingizning pedagogik faoliyatingizni tahlil qiling. O‘z faoliyatingizni baholashda quyidagi savollarga javob bering:

O‘zingizni qaysi sohalarda kuchli va zaif deb hisoblaysiz? (Masalan, darsni tashkil etish, o‘quvchilarga individual yondashuv, pedagogik metodlar va boshqalar)

O‘quvchilardan qanday fikr-mulohazalar oldingiz? Ularning o‘zlashtirish darajasi qanday?

O‘quvchilarga ta’lim berishda qanday muammolarni duch keldingiz? Bu muammolarni qanday hal qilishni o‘yladingiz?

Amaliy mashg‘ulot uchun nazariy material

Reja

1. O‘zini-o‘zi baholash faoliyati: o‘z faoliyatini baholash turlari va vositalari, o‘zining kuchli va kuchsiz tomonlarini aniqlashning samarali usul va vositalari.
2. Kasbiy rivojlanishda o‘qituvchilar hamkorligi.
3. O‘z ustida ishlash rejasini ishlab chiqish.

KIRISH

Ta’lim tizimida o'qituvchining kasbiy faoliyati, uning o'ziga bo'lgan talab va yondashuvlariga asoslanadi. Har bir o'qituvchi o‘z faoliyatini doimiy ravishda tahlil qilib, baholashi zarur, chunki bu jarayon uning professional o‘sishi va ta’lim sifatini yaxshilashga olib keladi.

Zamonaviy ta’lim tizimi o'zgaruvchan va dinamik sharoitda rivojlanib bormoqda, shuning uchun o'qituvchilar, pedagogik uslublarini, metodlarini va yondashuvlarini doimiy ravishda tahlil qilib, baholab borishlari muhimdir. O‘z faoliyatini tahlil qilish – bu nafaqat o‘z ishini baholash, balki xatolarni aniqlash, kuchli tomonlarni kuchaytirish va kamchiliklarni bartaraf etishning samarali usulidir. Shuningdek, bu jarayon o'qituvchiga o'zining pedagogik yondashuvlarini yangilash, innovatsion metodlarni qo‘llash va o‘quvchilarga yanada samarali ta’lim berish imkoniyatini yaratadi.

Shu o‘rinda, o‘z faoliyatini tahlil qilish va baholash jarayonining kasbiy rivojlanishdagi o‘rni haqida gapirganda, bu jarayonning qanday asosiy elementlarga ega ekanligini va u qanday qilib o‘qituvchining malakasini oshirishga yordam berishini ko‘rib chiqamiz. Har bir o'qituvchining o‘z faoliyatini to‘g‘ri baholay olish va uning natijalarini tahlil qilish orqali o‘z kasbiy rivojlanishini qanday qilib samarali tashkil etish mumkinligi haqida fikr yuritamiz.

1. O‘zini-o‘zi baholash faoliyati: o‘z faoliyatini baholash turlari va vositalari, o‘zining kuchli va kuchsiz tomonlarini aniqlashning samarali usul va vositalari

O‘zini-o‘zi baholash faoliyati — bu o‘qituvchining o‘z pedagogik jarayonini tahlil qilish, o‘z faoliyatini baholash va shu asosda o‘zining kasbiy

rivojlanish yo‘nalishlarini aniqlash jarayonidir. Bu jarayon o‘qituvchiga o‘zining kuchli tomonlarini tan olish va zaif jihatlarini aniqlash imkonini beradi, shuningdek, malakasini oshirish va ta’lim sifatini yaxshilash uchun zarur o‘zgarishlarni kiritish imkonini yaratadi.

O‘zini-o‘zi baholashning asosiy maqsadi — o‘qituvchining o‘z ishini tahlil qilishi, xatolarni aniqlashi va keyingi darslarda yaxshilanishlarga erishishdir. Shuningdek, o‘zini-o‘zi baholash jarayoni o‘qituvchining o‘z ustida ishlashini ta'minlab, pedagogik faoliyatini doimiy ravishda takomillashtirishga yordam beradi.

O‘z faoliyatini baholash turli yo‘nalishlarda amalga oshirilishi mumkin. Quyida ba'zi asosiy baholash turlarini ko‘rib chiqamiz:

Formativ baholash: Bu baholash turi o‘qituvchining dars jarayonida o‘quvchilarning rivojlanishini va o‘zgarishlarni kuzatish orqali amalga oshiriladi. O‘qituvchi bu baholash orqali o‘quvchilarning o‘zlashtirish darajasini kuzatadi va darsning samaradorligini aniqlaydi. Formativ baholash o‘qituvchiga o‘z faoliyatini real vaqt rejimida baholash imkonini beradi.

Summativ baholash: Bu baholash turi o‘qituvchining darsdan so‘ng o‘quvchilarning umumiy natijalarini baholashga yo‘naltirilgan. Bu baholash o‘qituvchining dars maqsadlariga qanchalik erishganini va o‘quvchilarning bilim darajasini o‘lchashga yordam beradi.

Reflektiv baholash: O‘qituvchi o‘z faoliyatini baholashda refleksiya (o‘z-o‘zini tahlil qilish) usulini qo‘llashi mumkin. Bu turda o‘qituvchi o‘zi qanday dars o‘tganini, nimalar yaxshi chiqqanini, qanday kamchiliklarni sezganini tahlil qilib, kelgusida qanday yaxshilanishlar qilish kerakligini aniqlaydi.

Ko‘rsatkichli baholash: Bu baholash turi o‘qituvchining o‘z faoliyatini aniq ko‘rsatkichlar (masalan, o‘quvchilarning muvaffaqiyat darajasi, darslar davomida o‘quvchilarning ishtiroki, o‘qituvchi tomonidan qo‘llanilgan metodlar) bo‘yicha baholashdir. Bu ko‘rsatkichlar o‘qituvchining pedagogik faoliyatini aniq o‘lchash va tahlil qilish imkonini beradi.

O‘z faoliyatini baholash vositalari

O‘zini-o‘zi baholash jarayonini samarali tashkil etish uchun turli vositalardan foydalanish mumkin. Bu vositalar o‘qituvchiga o‘z faoliyatini aniq va tizimli baholash imkonini yaratadi. Quyida o‘z faoliyatini baholashda foydalanish mumkin bo‘lgan vositalar keltirilgan:

O‘zini-o‘zi baholash jurnali: Bu vosita o‘qituvchiga har bir darsdan keyin o‘z faoliyatini yozma ravishda baholash imkonini beradi. O‘qituvchi dars davomida yuzaga kelgan qiyinchiliklarni, muvaffaqiyatlarni va kelgusidagi darslar uchun tavsiyalarni kiritishi mumkin. Bu jurnal o‘qituvchining o‘z-o‘zini tahlil qilish va rivojlanish yo‘lini kuzatib borishda yordam beradi.

O‘zini-o‘zi baholash shakllari: Dars jarayonida o‘qituvchi o‘z faoliyatini baholash uchun turli shakllarni (masalan, maxsus savollar, o‘z faoliyatini tahlil qilish uchun testlar) qo‘llashi mumkin. Bu shakllar o‘qituvchiga dars jarayonidagi muhim jihatlarni aniqlash va baholashda yordam beradi.

Video tahlil: O‘qituvchi darslarini video formatda yozib olib, keyinchalik o‘zi tomonidan baholashi mumkin. Bu usul o‘qituvchiga o‘zining dars berish

uslublarini tahlil qilish, nutqini va darsda o‘quvchilar bilan aloqasini yaxshilashga yordam beradi.

Kengaytirilgan o‘qituvchi baholash tizimi (360 daraja baholash): Bu tizimda o‘qituvchining faoliyati nafaqat o‘qituvchi tomonidan, balki o‘quvchilar, hamkasblar va boshqaruvchilar tomonidan ham baholanadi. Bu yondashuv o‘qituvchining ko‘proq nuqtai nazardan baholanishini ta'minlab, yanada kengroq va aniqroq tahlil qilish imkonini beradi.

O‘zini-o‘zi baholashning ahamiyati

O‘zini-o‘zi baholash o‘qituvchining kasbiy rivojlanishining muhim qismlaridan biridir. O‘qituvchining o‘z faoliyatini tahlil qilish orqali u nafaqat o‘zining kuchli tomonlarini topadi, balki kamchiliklarni bartaraf etish va yangi maqsadlar belgilash uchun zarur choralar ko‘radi. Bu jarayon o‘qituvchining o‘zini takomillashtirishga bo‘lgan intilishining ko‘rsatkichi bo‘lib, uning pedagogik malakasini oshirishga yordam beradi.

O‘zini-o‘zi baholash orqali o‘qituvchi o‘z faoliyatini yanada samarali va tizimli amalga oshirishi mumkin, bu esa o‘quvchilarning bilim darajasini oshirish va ta’lim sifatini yaxshilashga olib keladi. O‘zini-o‘zi baholash, shuningdek, o‘qituvchining o‘ziga nisbatan mas'uliyatni oshiradi va uni professional rivojlanishga undaydi.

O‘zini-o‘zi baholash faoliyati — bu o‘qituvchining o‘z ishini tahlil qilish va rivojlantirish jarayonidir. Bu jarayon, o‘qituvchining o‘z faoliyatini tahlil qilish, xatolarni aniqlash, yangi maqsadlar belgilash va o‘zining kasbiy o‘sish yo‘nalishlarini aniqlash uchun zarur vositalarni taklif etadi. Turli baholash turlari va vositalari yordamida o‘qituvchilar o‘z faoliyatini samarali ravishda baholab, o‘z malakalarini oshirishi va o‘quvchilarga yanada samarali ta’lim bera olishadi.

2. Kasbiy rivojlanishda o‘qituvchilar hamkorligi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Maktabgacha va maktab ta’limi tashkilotlari xodimlarini uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” 2024-yil 21-iyundagi PQ-231-son qarori hamda Maktabgacha va maktab ta’limi vazirining 2024-yil 28-iyundagi 198-son buyrug‘ida belgilangan vazifalar ijrosini ta’minlash, o‘qituvchilarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini qo‘llab-quvvatlash va kasbiy mahoratini oshirish uchun shart-sharoitlar yaratish orqali umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida ta’lim sifatini yaxshilash maqsadida 2024-2025-o‘quv yilidan boshlab umumiy o‘rta ta’lim muassasalari o‘qituvchilari uchun fanlar kesimida “Kasbiy rivojlanish kuni” va “Kasbiy rivojlanish soati” tadbirlari bosqichma-bosqich joriy etildi.

“Kasbiy rivojlanish kuni” – o‘qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish, ijodiy ishlash va o‘z bilimini muntazam boyitib borish, zamonaviy o‘qitish metodikasi va axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan unumli foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun o‘quv-seminar, trening, mahorat darslari va mustaqil ta’lim tadbirlari o‘tkazilishi belgilangan haftaning muayyan kuni.

“Kasbiy rivojlanish soati” – kasbiy rivojlanish kunlarida tashkil etilgan o‘quvlarda o‘qituvchilar tomonidan o‘zlashtirilgan yangi bilim va ko‘nikmalarni o‘zlari faoliyat ko‘rsatayotgan umumta’lim maktablarida qo‘llashlarini tahlil qilish, ularga zarur metodik yordam ko‘rsatish, kasbiy rivojlanish uchun tavsiyalar berish, dars kuzatish, refleksiv amaliyot hamda maktab negizida malaka oshirish tadbirlari o‘tkaziladigan soatlar;

mentor-o‘qituvchilar – “Kasbiy rivojlanish kuni” va “Kasbiy rivojlanish soati” tadbirlarini tashkil etish uchun fanlar (yoki fanlar bloki) kesimida tanlab olingan yuqori malakali o‘qituvchilar;

ishtirokchilar – “Kasbiy rivojlanish kuni” va “Kasbiy rivojlanish soati” tadbirlariga jalb qilingan umumiy o‘rta ta’lim muassasalari fan o‘qituvchilari;

master-trenerlar – mentor-o‘qituvchilarga metodik jihatdan ko‘mak beruvchi malakali mutaxassislar; tayanch maktablar – “Kasbiy rivojlanish kuni” o‘quv mashg‘ulotlari o‘tkaziladigan umumiy o‘rta ta’lim muassasalari;

elektron qaydnoma – o‘qituvchilarning tayanch maktablardagi “Kasbiy rivojlanish kuni” va umumiy o‘rta ta’lim maktablaridagi “Kasbiy rivojlanish soati” tadbirlariga ishtirok etish davomati va faolligi qayd etiladigan ma’lumotlar bazasi;

ekspertlar guruhi – “Kasbiy rivojlanish kuni” va “Kasbiy rivojlanish soati” tadbirlari uchun dasturlar va o‘quv materiallariini ishlab chiqish bo‘yicha malakali pedagog va mutaxassislardan shakllantirilgan guruh;

koordinator – umumiy o‘rta ta’lim maktabi direktorining “Kasbiy rivojlanish soati” tadbirlarini tashkil etishga umumiy rahbarlik va muvofiqlashtirish vazifasi yuklatilgan o‘rinbosari;

yetakchi o‘qituvchi – “Kasbiy rivojlanish kuni” tadbirlarida ishtirok etadigan va umumiy o‘rta ta’lim maktablarida fanlar (yoki fanlar bloki) kesimida “Kasbiy rivojlanish soati” tadbirlarini tashkil etishga mas’ul bo‘lgan tajribali faol o‘qituvchi yoki fan metodika birlashmasi rahbari.

“Kasbiy rivojlanish kuni” va “Kasbiy rivojlanish soati” tadbirlarining **maqsadi** o‘qituvchilarga kasbiy mahoratini oshirish va metodik tayyorgarligini takomillashtirish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishdan iborat.

“Kasbiy rivojlanish kuni” va “Kasbiy rivojlanish soati” tadbirlarining asosiy **vazifalari** quyidagilardan iborat:

Prezident va ixtisoslashtirilgan maktablarning ilg‘or tajribalarini umumiy o‘rta ta’lim muassasalariga joriy qilish;

o‘qituvchilarga zamonaviy pedagogik va innovatsion ta’lim texnologiyalarini o‘zlashtirish uchun sharoit yaratish;

o‘qituvchilarning o‘zi ustida mustaqil ishlashi va ilg‘or pedagogik tajribalarni o‘rganishini tashkil etish;

o‘qituvchilarni fan va uni o‘qitish metodikasiga doir yangiliklar bilan tanishtirish; o‘qituvchilarga o‘zaro tajriba almashish, shu jumladan, “Ustoz-shogird” tizimida hamkorlik qilish imkoniyatini yaratish;

o‘qituvchilarning o‘zaro dars kuzatishi, refleksiv amaliyoti hamda maktab negizida malaka oshirishi uchun imkoniyat yaratib berish.

O‘qituvchilar orasida samarali hamkorlik, nafaqat o‘z faoliyatlarini

yaxshilashga, balki butun ta’lim muassasalarining rivojlanishiga ham katta ta'sir ko‘rsatadi. Zamonaviy ta’lim tizimida o‘qituvchilarning birgalikda ishlashi, o‘z tajribalarini baham ko‘rishi va o‘zaro o‘rganishlari juda muhimdir.

O‘qituvchilar hamkorligi deganda, o‘qituvchilarning o‘zaro tajriba almashish, pedagogik yondashuvlar va metodlarni muhokama qilish, bir-biriga yordam berish va umumiy maqsadlar yo‘lida birgalikda ishlash jarayoni tushuniladi. Bu jarayon, o‘qituvchilarning o‘z faoliyatlarini tahlil qilish, malakalarini oshirish va yangi pedagogik metodlarni o‘zlashtirishlariga yordam beradi. O‘qituvchilarning birgalikda ishlashi, o‘quvchilar uchun sifatli ta’lim taqdim etishga xizmat qiladi.

O‘qituvchilarning hamkorlikda ishlashi kasbiy rivojlanishning samarali usuli hisoblanadi. Bunday hamkorlikning bir necha afzalliklari mavjud:

Tajriba almashish: O‘qituvchilar o‘z tajribalari bilan o‘rtoqlashib, yangi pedagogik yondashuvlar va metodlarni sinab ko‘rish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bu o‘qituvchilarga innovatsion uslublarni joriy etish, o‘quvchilarga samarali ta’lim berish uchun yangi g‘oyalar va yechimlarni topish imkonini beradi.

Pedagogik ko‘nikmalarni oshirish: O‘qituvchilar o‘zaro o‘rganish jarayonida, bir-birining ishlash uslublarini kuzatib, ko‘nikmalarini oshirishadi. Bu o‘z-o‘zini tahlil qilish va o‘qitish usullarini yangilashga yordam beradi. Hamkorlik davomida o‘qituvchilar o‘z faoliyatlarida yuzaga kelgan muammolarni birgalikda hal etishga harakat qiladilar.

Motivatsiya va qo‘llab-quvvatlash: O‘qituvchilar o‘zaro hamkorlikda bir-birini rag‘batlantirib, o‘z maqsadlariga erishishda bir-birini qo‘llab-quvvatlaydilar. Bu o‘qituvchining ishga bo‘lgan motivatsiyasini oshiradi va yangi pedagogik yondashuvlarni qo‘llashga undaydi.

Yangi pedagogik metodlar va texnologiyalarni joriy etish: Hamkorlik o‘qituvchilarga yangi pedagogik texnologiyalarni o‘z faoliyatiga qo‘llash imkonini beradi. Masalan, digital texnologiyalarni, interaktiv darslarni yoki guruhda ishlashni o‘zaro tajriba almashish orqali o‘rganish mumkin. Bu ta’lim sifatini oshirishga yordam beradi.

O‘qituvchilar hamkorligi turli shakllarda amalga oshirilishi mumkin. Ularning ba'zilari quyidagicha:

Pedagogik guruhlar: O‘qituvchilar biror mavzu yoki yo‘nalish bo‘yicha guruhlar tuzib, birgalikda darslarni rejalashtiradilar, metodik tavsiyalar ishlab chiqadilar va o‘zaro tajriba almashadilar. Bu guruhlar muayyan mavzu bo‘yicha hamkorlik qiladilar, o‘quvchilarga eng samarali yondashuvni topishga harakat qiladilar.

Master-klasslar va seminarlar: O‘qituvchilar o‘z bilim va tajribalari bilan o‘rtoqlashish uchun seminarlar va master-klasslar tashkil etadilar. Bu, o‘qituvchilarga yangi pedagogik usullarni o‘rganish va amaliyotda qo‘llash imkonini beradi.

Pedagogik ko‘ngillilar: O‘qituvchilar o‘zaro maslahatlar berib, yangi pedagogik metodlar va yondashuvlarni joriy etishga ko‘maklashadilar. O‘qituvchilar o‘zlarining professional muammolarini birgalikda hal qilishga

harakat qiladilar.

Online hamkorlik: Yangi texnologiyalar yordamida o‘qituvchilar virtual platformalarda hamkorlik qiladilar. Onlayn guruhlar, forumlar, vebinarlar orqali o‘qituvchilar bir-biri bilan o‘rtoqlashib, yangi yondashuvlar va metodlarni muhokama qilishadi.

O‘qituvchilar orasida samarali hamkorlikni tashkil etishda quyidagi shartlar muhimdir:

Ochiq va samimiy muloqot: O‘qituvchilar o‘rtasida ishonchli va ochiq muloqot bo‘lishi kerak. Fikr almashish, bir-birini tinglash va o‘zaro fikr-mulohazalarni inobatga olish samarali hamkorlikni ta'minlaydi.

Hamkorlikda maqsadlar belgilash: O‘qituvchilar hamkorlikni boshlashdan oldin umumiy maqsadlar va vazifalarni belgilab olishlari zarur. Har bir o‘qituvchi o‘z rolini tushunib, aniq maqsad sari intilish kerak.

Vaqtni samarali boshqarish: O‘qituvchilar orasida samarali hamkorlikni tashkil etish uchun vaqtni yaxshi rejalashtirish zarur. O‘qituvchilar darslardan tashqari, qo‘shimcha vaqt ajratib, hamkorlik qilishlari mumkin.

O‘zaro hurmat va yordam: Hamkorlikda ishtirok etayotgan o‘qituvchilar bir-birining fikriga hurmat bilan yondoshuvchi, yordam ko‘rsatishga tayyor bo‘lishlari zarur. Bu o‘zaro ishonchni oshiradi va hamkorlikni muvaffaqiyatli amalga oshirishga yordam beradi.

Kasbiy rivojlanishda o‘qituvchilar hamkorligi — bu ta’lim sifatini oshirishning muhim vositasidir. O‘qituvchilar o‘zaro tajriba almashish, yangi pedagogik yondashuvlar o‘rganish va umumiy maqsadlar yo‘lida birgalikda ishlash orqali nafaqat o‘z malakalarini oshirishadi, balki butun ta’lim muassasasining rivojlanishiga hissa qo‘shadilar. Samarali hamkorlik ta’lim jarayonini yanada yuqori darajaga ko‘tarishga yordam beradi va o‘quvchilarga sifatli ta’lim berish imkoniyatini yaratadi.

3. O‘z ustida ishlash rejasini ishlab chiqish.

Har bir o‘qituvchi, o‘zining pedagogik faoliyatini yanada yaxshilash, yangi metodlarni o‘zlashtirish va ta’lim sifatini oshirish yo‘lida o‘z ustida ishlashni doimiy ravishda davom ettirishi zarur. Bunday ishlar faqat o‘qituvchining o‘zini rivojlantirishga yordam bermaydi, balki butun ta’lim tizimining samaradorligini oshirishga ham hissa qo‘shadi.

O‘z ustida ishlashning ahamiyati

O‘z ustida ishlash o‘qituvchining o‘z malakasini oshirish va kasbiy rivojlanishining asosiy qismidir. Bu jarayon quyidagi afzalliklarga ega:

Kasbiy o‘sish: O‘qituvchilar o‘z faoliyatlarini tahlil qilish, metodik yondashuvlarni yangilash va yangi pedagogik texnologiyalarni o‘rganish orqali o‘z malakalarini oshiradilar.

Innovatsion yondashuvlar: O‘z ustida ishlash, o‘qituvchiga innovatsion pedagogik metodlarni o‘zlashtirish, o‘quvchilarning ehtiyojlariga moslashish va ta’lim jarayonini samarali tashkil etish imkonini beradi.

Sifatli ta’lim: O‘qituvchilar o‘zlarini takomillashtirgan sari, ular o‘quvchilarga sifatli ta’lim berish imkoniyatini kengaytiradilar.

O‘quvchilarning muvaffaqiyatini oshirishda o‘qituvchining doimiy rivojlanishi katta rol o‘ynaydi.

2. O‘z ustida ishlash rejasining tuzilishi

O‘z ustida ishlash rejasini tuzishda o‘qituvchilar quyidagi bosqichlarga e’tibor berishlari kerak:

a. Ma’lumotlarni tahlil qilish

Reja tuzishdan oldin, o‘qituvchi o‘zining hozirgi kasbiy darajasini tahlil qilishi zarur. Bu jarayonda o‘qituvchi quyidagilarni o‘rganishi kerak:

O‘z pedagogik faoliyatini baholash: Darslar, metodik yondashuvlar, o‘quvchilarga bo‘lgan yondoshuvlar va ta’lim dagi samaradorlikni tahlil qilish.

Kamchiliklarni aniqlash: O‘qituvchi o‘zining kuchli tomonlari bilan birga, zaif tomonlarini ham aniqlab olishga harakat qilishi kerak. Bu jarayon, kelajakda o‘zini rivojlantirish uchun muhim ma'lumot beradi.

O‘quvchilarning fikrini olish: O‘quvchilardan darslar haqida fikr-mulohaza olish, ularning o‘qish uslubiga bo‘lgan munosabatini tushunish.

b. Maqsadlar qo‘yish

O‘z ustida ishlash uchun aniq va o‘lchovli maqsadlar belgilash juda muhimdir. Maqsadlar quyidagi mezonlarga mos bo‘lishi kerak:

Aniq: O‘qituvchi nima qilishni istayotganini aniq ifodalashi kerak. Masalan, “Yangi metodlarni o‘rganish” yoki “O‘quvchilarning o‘qish motivatsiyasini oshirish”.

O‘lchovli: Maqsadlar o‘lchovli bo‘lishi kerak, ya'ni qanday qilib o‘zgarishlar kiritilishini va ularning qanday natijalarga olib kelishini aniqlash mumkin bo‘lishi zarur.

Rejalashtirilgan va vaqtli: Maqsadlar belgilangan muddat ichida amalga oshirilishi lozim. Rejaning har bir qadamiga vaqt ajratilishi kerak.

c. Rivojlanish yo‘nalishlarini aniqlash

O‘z ustida ishlash rejasini tuzishda o‘qituvchi o‘zining rivojlanish yo‘nalishlarini aniqlashi kerak. Bu yo‘nalishlar quyidagilarni o‘z ichiga olishi mumkin:

Pedagogik metodlar: Yangi pedagogik metodlarni o‘rganish, dars jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo‘llash, o‘quvchilarning ehtiyojlariga moslashish.

Texnologiyalar: Ta’lim da zamonaviy texnologiyalarni, masalan, onlayn ta’lim platformalari, interaktiv ta’lim vositalarini o‘rganish va qo‘llash.

O‘quvchilarga bo‘lgan yondashuv: O‘quvchilarning o‘ziga xos xususiyatlari va ehtiyojlarini hisobga olish, individual yondoshuvlarni joriy etish.

Shaxsiy rivojlanish: O‘zining shaxsiy va professional rivojlanishi uchun malaka oshirish kurslariga qatnashish, konferensiyalar, seminarlar va master-klasslarda ishtirok etish.

d. Amaliyotga joriy etish va natijalarni tahlil qilish

Reja tuzish va maqsadlarni belgilashdan so‘ng, ularni amalda qo‘llash muhimdir. Bu bosqichda o‘qituvchi o‘z rejasini amalga oshirish uchun:

Yangi metodlarni amaliyotda sinab ko‘rish.

O‘quvchilar bilan ishlash usullarini o‘zgartirish va samaradorligini kuzatish.

Natijalarni baholash va zarurat tug‘ilganda o‘zgarishlar kiritish.

Amaliyotdan olingan natijalar o‘qituvchining o‘z ustida ishlashini baholashga yordam beradi. Bu jarayonda o‘qituvchi o‘z faoliyatining samaradorligini tahlil qiladi va kelajakda amalga oshirishi kerak bo‘lgan o‘zgarishlarni aniqlaydi.

e. O‘zini-o‘zi baholash

O‘z ustida ishlash rejasining yakuniy qismida o‘qituvchi o‘zini-o‘zi baholashni amalga oshirishi kerak. Bu baholash quyidagi savollarga javob berishga asoslanadi:

O‘zimning pedagogik faoliyatimda qanday o‘zgarishlar kiritdim?

Qaysi metodlar samarali bo‘ldi?

O‘quvchilarning o‘zlashtirish darajasi qanday o‘zgardi?

O‘z ustimda ishlashni davom ettirish uchun qanday yangi maqsadlar belgilashim kerak?

O‘z ustida ishlash rejasini tuzish o‘qituvchining kasbiy rivojlanishini ta'minlash uchun zaruriy bosqichdir. Bu jarayon o‘qituvchining o‘z faoliyatini tahlil qilish, samarali metodlarni o‘rganish, o‘quvchilarga individual yondashuvni joriy etish va doimiy rivojlanishni ta'minlashga xizmat qiladi. Reja tuzish va unga rioya qilish orqali o‘qituvchilar o‘zlarining pedagogik faoliyatlarini yanada takomillashtiradilar va o‘quvchilarga yanada sifatli ta’lim berish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirining 2024-yil “ 7 ”-avgustdagi 246-son buyrug‘i